

Igualtats desiguals

La igualtat és un dels valors més citats en el moment de legitimar sistemes polítics, institucions o polítiques públiques. Juntament amb altres valors com la llibertat, la dignitat o el pluralisme, constitueix una referència constant en els discursos dels actors polítics i socials de les democràcies. Tanmateix, resulta un dels valors més complexos i, per tant, un dels més propensos que en el debat polític quotidià se'n faci un ús analíticament pobre i políticament demagògic.

La igualtat compara la situació relativa de diversos actors (individus, grups, gèneres, territoris, etcètera) en un context determinat. Quan no s'analitza gaire acuradament podria semblar que l'ideal del que es considera just seria aconseguir el màxim d'igualtat entre els membres d'una societat. Però les coses no són tan simples. Pot ser que una situació més desigual pugui ser considerada més justa o legítima que una de més igualitària, almenys des de determinades perspectives polítiques i morals.

En l'àmbit de la teoria política, quan ens enfrontem amb dificultats resulta recomanable introduir distincions teòriques. D'entrada cal distingir l'àmbit de la igualtat que estem considerant: igualtat, de què?, de rendes?, de gènere?, de grups culturals?, de grups nacionals?, etcètera. Els criteris d'anàlisi i d'avaluació no seran coincidents. També cal establir quina mena d'igualtat estem considerant: igualtat jurídica?, d'oportunitats?, de resultats? A més, caldrà fixar el context i l'univers d'individus dels que es-

tem parlant. És a dir, qui són els iguals?, tota la humanitat?, els ciutadans d'un Estat?, els residents?, els grups nacionals?, els grups culturals?, la humanitat i altres animals?... Finalment, les diverses teories sobre la igualtat han d'establir com es distribueix el què, entre qui, segons quin tipus d'igualtat i en quin àmbit i context; segons les capacitats?, les necessitats?, l'esforç?, el mèrit?, etcètera.

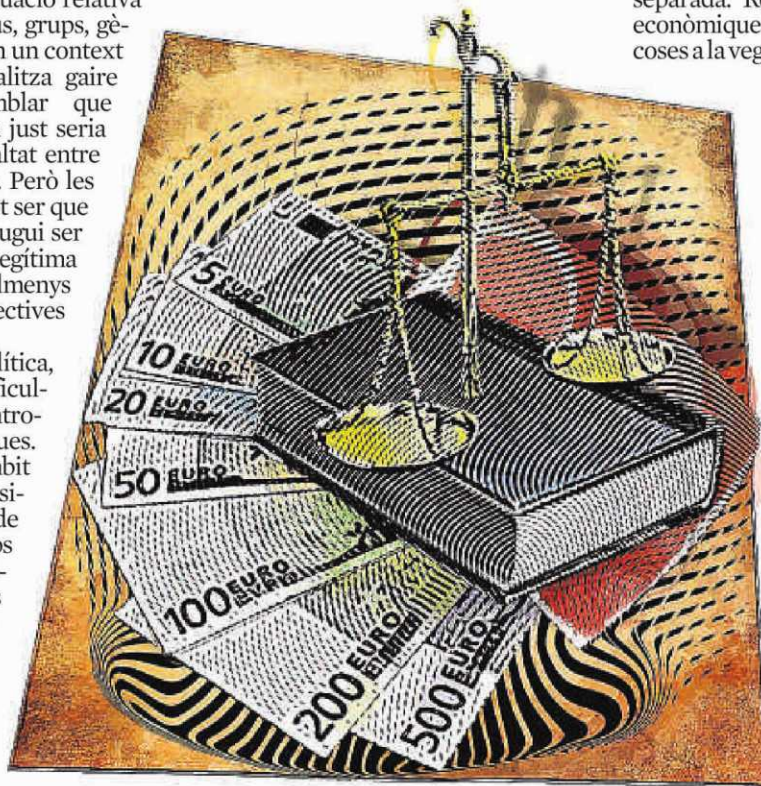
Aquestes distincions porten a diverses concepcions sobre el que es considera igualtats justes o injustes. Però la cosa no acaba aquí, ja que caldrà veure, a més, com les nocions d'igualtat de les diverses teo-

ries s'interrelacionen amb altres valors, com la llibertat o el pluralisme. Així, definir-se com a *igualitarista* a seques resulta molt poc informatiu. Es pot ser igualitarista més en uns àmbits que en d'altres, o més en uns contextos que en d'altres. Conceptualment, la igualtat es contraposa a vegades a les desigualtats, i d'altres, a les diferències. Així, hi ha diverses teories de la justícia sobre l'àmbit socioeconòmic (liberals, llibertàries, utilitaristes...) que parlen de coses diferents que les teories de la justícia de l'àmbit cultural, nacional o de gè-

desigualtats que les diferents teories consideren justes o injustes, els països que tenen menys desigualtats internes de riquesa mostren millors indicadors de benestar individual i social: esperança de vida, salut, nivell de violència interna, rendiment escolar, qualitat de la vida comunitària, confiança, nombre de persones empresonades (EqualityTrust.org.uk).

La conclusió és que a la pràctica resultarà molt més eficient combatre les desigualtats socioeconòmiques que enfrontar-se als problemes socials de manera separada. Reduir les desigualtats socioeconòmiques serveix per millorar moltes coses a la vegada. Aquesta és una conclusió

de caràcter polític, amb independència de quina sigui la consideració moral que fem sobre la legitimitat o no de les desigualtats socioeconòmiques. És a dir, per motius pràctics probablement a una immensa majoria de la població d'un país desenvolupat li interessarà viure en una societat amb menys desigualtats. Unes desigualtats socioeconòmiques baixes també surten a compte als rics. Els països més ben situats són el Japó i els estats nòrdics. El que resulta políticament més convenient no coincideix necessàriament amb el que un considera moralment més just. Però el que no sembla discutible amb les dades a la mà és que les societats democràtiques que són més igualitàries presenten millors índexs de benestar.



JAVIER AGUILAR

neres. Les igualtats són desiguals. I no hi ha una síntesis lògica possible. Però cal sempre triar les concepcions més plausibles i més desitjables en cada àmbit i per a cada context. Aquesta és la tasca de la racionalitat i de la raonabilitat política i moral. Però sempre hi haurà diferències d'enfocament sobre la interpretació i la jerarquizació dels valors de caràcter legitimador.

Tanmateix, a banda de les diverses concepcions teòriques de caràcter filosòfic o polític, sovint la pràctica importa més que les teories. Així, si ens situem només, per exemple, en l'àmbit de la justícia socioeconòmica dels països desenvolupats, veiem que les anàlisis de política comparada mostren que, amb independència de les

L'anàlisi de les desigualtats justes i de les actituds individuals davant les desigualtats resulta apassionant en el món de la teoria. D'acord amb els coneixements actuals sobre comportament animal, per exemple, sembla que els humans hem heretat dels primats un rebuig a ser tractats de manera desigualment pitjor que els altres. I més, en general, hem heretat dels mamífers un sentit de l'empatia amb els membres del propi grup que està a la base de les nostres emocions morals. Això mereixeria un altre article. Però sempre resultarà millor viure en societats amb menys desigualtats socioeconòmiques. És també una qüestió de qualitat democràtica.●